

EEN SCHETS VAN AUSTRALIË

Australië is het oudste continent ter wereld. Het wordt al meer dan 60.000 jaar bewoond door Aboriginals. Tijdens hun maritieme hoogtij vestigden de Britten zich er in 1788. In ruim 200 jaar tijd ontwikkelde het zich van een buitenpost tot een natie met meer dan 24 miljoen inwoners. Het geërodeerde landschap vormt een enorm contrast met de vitaliteit en jeugdige energie van zijn bewoners.

Australië is even groot als heel Europa. Het enorme continent herbergt zeer verschillende landschappen: de Outback (het droge binnenland), de hoogvlakten van de Great Dividing Range, de weelderige bossen van Tasmanië, het regenwoud en de koraalriffen van het tropische noorden en de bijna 36.000 km lange kust. De Great Dividing Range loopt van Queensland tot Victoria en scheidt de vruchtbare kuststrook in het oosten van het droge binnenland. De eucalyptus, of gomboom, is alomtegenwoordig; er zijn zo'n 500 soorten. Australische bomen laten niet hun blad vallen, maar hun bast. De inheemse bloe-

men zijn reukloos en bloeien maar kort, met uitzondering van de mimosa. Australië kent een unieke fauna. Er komen veel buideldieren voor, zoals de kangoeroe en de koala. Het vogelbekdier en de mierenegel behoren tot de zeldzame zoogdieren die zowel eieren leggen als hun jongen zogen. De dingo werd 5000 jaar geleden vanuit Zuid-Azië geïntroduceerd en was de eerste uitheemse diersoort in het land; hij wordt nu als een inheemse hond beschouwd.

De ouderdom van Australië is nergens zo duidelijk als in het enorme binnenland, dat de Outback wordt genoemd. Ooit lag hier een binnenzee. In Western

Het Sydney Opera House, dat vooruitsteekt in Sydney Harbour

Het oeroude, geërodeerde landschap van de Olga's in het Uluru-Kata Tjuta National Park

Australia zijn 350 miljoen jaar oude fossielen gevonden, die goed geconserveerd zijn door de droogte – de oudste bekende vormen van leven op aarde.

De Aboriginals

De inheemse volken van Australië, de Aboriginals en de Torres Strait Islanders, maken nu 3 procent van de bevolking uit. Ze wonen in afgelegen gebieden, maar ook in steden.

De kolonisatie van Australië had rampzalige gevolgen voor de Aboriginals. Duizenden kwamen om bij vijandelijkheden of stierven aan nieuwe ziekten. Rond 1850 werden veel Aboriginals verbannen naar reservaten in een

Aboriginal

twijfelachtige poging om de wijdverbreide armoede tegen te gaan.

Vanaf 1950 is er verbetering gekomen in de levensomstandigheden

van de Aboriginals, maar zelfs nu nog zijn ze bij zaken als gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting slechter af dan hun landgenoten. In 1992 werd een mijlpaal bereikt toen het Hooggerichtshof de terra nullius-doc-

trine (het idee dat Australië vóór de Britse kolonisatie aan niemand toebehoorde) verwierp. Deze uitspraak werd gevolgd door de Native Title Act. Kort gezegd houdt deze wet in dat Aboriginals aanspraak kunnen maken

op gebieden waarmee ze een ononderbroken verbondenheid kunnen aantonen.

De meeste Australiërs steunen dit verzoeningsgebaar en zijn door-drongen van de rijkdom van de Aboriginalerfenis. Het geloof in de Droomtijd (blz. 34–35) zal wel nooit echt deel worden van het Australische bewustzijn, maar wie meer afweet van de rol van de voorouders zal ook meer begrip heb-

De kangoeroe is een alom bekend symbool van Australië

ben voor de traditionele levenswijze. De schilderkunst van de Aboriginals is een van de oudste kunstvormen ter wereld en na 1970 kreeg moderne Aboriginalkunst internationale erkenning. Aboriginalschrijvers bewegen zich in de voorste gelederen van de Australische literatuur. Jongere Aboriginals gebruiken het nieuwe bewustzijn om voor gelijke rechten te pleiten. Nu overal in het land centra voor de Aboriginalcultuur zijn opgezet, lijkt het onwaarschijnlijk dat Australië dit deel van zijn erfenis ooit nog zal verwerpen.

De samenleving

Australië is groot en de eerste nederzettingen lagen ver van elkaar. Toch is de samenleving verrassend homogeen: de meeste inwoners zijn welvarend en leiden zo'n beetje hetzelfde leven, ondanks de grote afstanden. U moet van goeden huize komen wilt u een streekaccent herkennen.

Wel is er enig verschil tussen stad en platteland. Bijna 90 procent van de bevolking woont in de jachtige steden aan de kust en kent de Outback slechts oppervlakkig. In de grootste steden zijn nog wat resten uit de koloniale tijd te vinden, maar het beeld van een jonge natie, van moderne steden met nieuwe gebouwen overheerst. Op het platteland is het tempo trager en is men conservatiever. Er is wel gezegd dat Australië 'op de rug van een schaap rijdt', een

Afgelegen kerk in Silverton in de Outback van New South Wales

Wijnvaten in de kelder van een wijngoed in Australië, waar de wijn ligt te rijpen voor hij gebotteld wordt

verwijzing naar de wolproductie die de grootste bron van inkomsten was. De wolindustrie is zijn prominente positie echter kwijtgeraakt. De relatief gezonde economie drijft tegenwoordig op steenkool, ijzererts, tarwe en diamanten – Australië is de grootste diamantproducent ter wereld. Nieuwere industrieën als het toerisme en de wijnbouw worden almaar belangrijker.

Australiërs zijn vriendelijk en relaxed en drijven graag de spot met zichzelf.

De samenleving is weinig hiërarchisch ingesteld, wat men toeschrijft aan het verleden van het land als strafkolonie. Ondanks de gangbare opvatting stammen echter maar zeer weinig Australiërs écht van die eerste gestraften af: binnen één generatie na de aankomst van de First Fleet in 1788 was het land al een natie van immigranten geworden. Oorspronkelijk

kwamen ze vrijwel uitsluitend van de Britse eilanden, tegenwoordig kent één op de drie Australiërs een andere herkomst. De liberale immigratiepolitiek van na de Tweede Wereldoorlog leidde tot een grote toeloop van vooral Grieken, Italianen, Polen en Duitsers. Eind 20ste eeuw verschoof het accent: de meerderheid van de nieuwe immigranten komt nu uit Zuidoost-Azië, China en India. Hoewel racisme voorkomt, is de mengelmoes een succes gebleken. Australië kan bogen op een van de meest harmonieuze multiculturele gemeenschappen ter wereld.

Politiek

Sinds 1901 is Australië een federatie. De centrale regering zetelt in de voor dit doel gebouwde hoofdstad Canberra. Alle staten hebben ook een eigen regering. Australië heeft het parlementaire systeem van Engeland geërfd. In feite is het een tweepartijensysteem met een links (Labor) en een rechts blok (Liberal Party en National Party). De prime minister staat aan het hoofd van de federale regering, de premiers leiden de staten. Australië is een lid van het Gemenebest met zelfbestuur en erkent de Britse monarch als titulair staatshoofd; de Gouverneur-Generaal vertegenwoordigt hem.

Indonesische satékraam op de Parapmarkt in Darwin (Northern Territory)

Momenteel wordt gedebatteerd over Australië's toekomst als republiek. Tegenstanders wijzen erop dat het huidige systeem heeft geleid tot een van de stabielste gemeenschappen ter wereld, maar de meeste Australiërs zijn van mening dat de eed van trouw aan de Britse monarch weinig betekent voor een bevolking die inmiddels voor een flink deel uit immigranten uit andere delen van de wereld bestaat. In een referendum in 1999 was 55 % van de stemmers voor de monarch.

Het karakter van de dunbevolkte natie is vanouds gevormd door zijn afgelegen ligging, ver van de Europese wortels en geografisch veel dichter bij Zuidoost-Azië. Australië is zich steeds bewuster van het feit dat zijn toekomst in deze

regio ligt. De banden met Azië, zoals de handel met Indonesië, China en Japan, zijn dan ook aangehaald.

Kunst en cultuur

Australië is gezegend met een zonnig klimaat en veel zee. Het buitenleven is dan ook zeer populair en wordt belangrijk gevonden. Naar het strand gaan is welhaast een nationale bezigheid, maar de Australiërs zijn ook gek op sporten: voetbal, cricket, tennis en golf staan boven aan de lijst.

Poster van *Mad Max: Fury Road*, die enkele Oscars won

Toch besteden de Australiërs in feite meer tijd en geld aan artistieke bezigheden dan aan sport. Het culturele leven bruist dan ook van de energie. Het is geen toeval dat het Sydney Opera House een van de bekendste nationale symbolen is geworden. Australische operazangers zijn internationaal bekend – denk aan grote sterren van weleer als Nellie Melba en Joan Sutherland. Opera Australia en het Australian Ballet, beide in Sydney gevestigd, worden alom geprezen om hun kwaliteit. Elke staat kent zijn eigen bloeiende theatergezelschap en symfonieorkest.

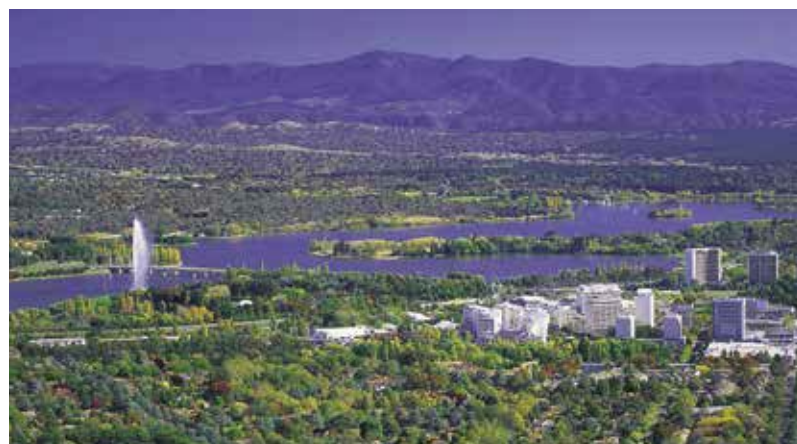

Australian rules football-wedstrijd in Melbourne

U vindt overal in Australië uitstekende staatsmusea die internationale kunstwerken tentoonstellen. Daarnaast zijn er talloze kleine particuliere galeriën waar regionale en hedendaagse Australische en Aboriginalkunst te zien is. Sinds de jaren zeventig is ook de filmindustrie tot wasdom gekomen. Bekende Australische films als *Crocodile Dundee* (1985), *Moulin Rouge!* (2001), *Happy Feet* (2009) en de met meerdere Oscars bekroonde *Mad Max: Fury Road* (2015) kregen internationaal veel aanzien en talloze prijzen.

Dit wil overigens niet zeggen dat alle culturele uitingen ook kunstzinnig zijn. Al jarenlang lopende lowbudgetsoaps, zoals *Neighbours*, zijn een belangrijk exportproduct geworden. Ook rockgroepen als AC/DC hebben overal ter wereld trouwe fans.

Al met al lijkt het erop dat Australië in bijna alle opzichten zijn oude bijnaam The Lucky Country kan waarmaken. U zult waarschijnlijk niet veel Australiërs treffen die er niet van overtuigd zijn dat deze jonge, uitgestrekte natie tegenwoordig het beste land ter wereld is.

Uitzicht op de Parliamentary Triangle aan Lake Burley Griffin in Canberra

Enthousiaste jonge surfer

Werelderfgoedgebieden in Australië

In 1972 stelde de Unesco de Werelderfgoedlijst in om gebieden met een universele culturele en natuurlijke waarde te beschermen. Negentien gebieden in Australië staan op deze lijst, waaronder ongewone aardvormen, oerbossen en gebieden met een grote biodiversiteit, plus twaalf historische plekken en het Sydney Opera House. Vier van die gebieden (Kakadu National Park, Willandra Lakes, de Tasmaanse wildernis en Uluru-Kata Tjuta National Park) zijn ook aangemerkt als cultureel erfgoed van de Aboriginals.

Kakadu National Park bestaat uit tropische wetlands. Rotsschilderingen getuigen van de interactie tussen de Aboriginals en dit landschap (blz. 280–281).

De Ningaloo Coast (blz. 332)

Shark Bay wemelt van de zeezoogdieren. De stromatolieten (rotsen van met blauwieren gebonden sedimentdeeltjes) hier zijn de oudste bekende levensvorm op aarde (blz. 330–331).

In **Uluru-Kata Tjuta National Park** liggen twee belangrijke heilige plaatsen van de Aboriginals (blz. 290–293). De grootste monoliet ter wereld is een opvallende verschijning in de woestijnvlakte.

Fossiele vindplaatsen in Riversleigh (blz. 261) en Naracoorte bieden inzicht in de evolutie van Australië.

Vindplaats van zoogdierfossielen in Naracoorte (blz. 359)

Symbolen

- Werelderfgoedgebied
- Maritiem werelderfgoedgebied

Great Barrier Reef (blz. 216–217)

In het tropische regenwoud van **Queensland** kan bijna de volledige evolutie van planten op het Australische continent worden gevolgd. Zo'n 50 procent van alle vogelsoorten en 30 procent van alle buideldieren van het land leeft hier.

Bij Willandra Lakes, een semi-aride gebied dat in de regentijd onderloopt, zijn bij opgravingen 40.000 jaar oude voorwerpen gevonden (blz. 185).

Fraser Island (blz. 246)

Gondwana Rainforest of Australia (blz. 175)

Greater Blue Mountains (blz. 168–185)

Sydney Opera House (blz. 88–89)

Royal Exhibition Building (blz. 399) en Carlton Gardens, Melbourne (blz. 378)

Het sikkelvormige Lord Howe Island en de naburige rotsformaties maken deel uit van een vulkanische keten. Dankzij zijn geïsoleerde ligging biedt het eiland veel informatie over de evolutie van de zeldzame boskip, de banyanboom en de kentiapalm.

De Tasmaanse wildernis, het grootste beschermde natuurgebied van Australië, voldoet aan alle criteria voor de Werelderfgoedlijst: alle geologische tijdperken zijn vertegenwoordigd, de planten zijn uniek voor het gebied en het bevat enkele van de oudste bomen en langste grotssystemen ter wereld (blz. 458–459).

0 kilometer 500

Garden Island tot Farm Cove

Sydney Harbour, de uitgestrekte haven die ook wel Port Jackson wordt genoemd (naar een auditeur-militair van de Britse vloot, die prompt zijn naam wijzigde), is een ondergelopen rivierdal dat in de loop van miljoenen jaren werd gevormd. Zelfs de bewoners verdwalen wel eens in dit gebied, bezaaid met landtongen en baaien. De waterweg was de levensader van de kolonie, de maritieme industrie een bron van welvaart en bevoorrading. Aan deze kust is de erfenis van recessies en economische bloei zichtbaar – een goede dwarsdoorsnede van een land waar 70 procent van de bevolking de kuststeden bewoont.

Twee havenbakens worden de 'bruidstaarten' genoemd, omdat ze uit drie lagen bestaan. Ze werken op zonne-energie en zijn voorzien van een reservesysteem. Er liggen hier 350 boeien en bakens.

De marinekazerne dateert van 1888.

Zeilen in het havengebied is niet alleen weggelegd voor de elite. Er staan enkele honderdduizenden plezierboten geregistreerd. Sommige zijn te huur, al dan niet met schipper.

De skyline van de stad is het resultaat van willekeur. Historische gebouwen worden niet meer gesloopt, zodat torenflats en victoriaanse laagbouw zij aan zij staan.

Garden Island is een bouwproject van rond 1940 waarvoor 12 ha van de haven werd drooggelegd.

Mrs Macquaries Chair is een in de rotsen uitgehouwen bank aan Mrs Macquaries Road (blz. 112). In de begindagen van de kolonie lag hier een moestuin, die tot 1805 groente en fruit leverde.

De Andrew (Boy) Charlton Pool is een populair zwembad in de binnenstad, genoemd naar een 16-jarige die in 1924 Olympisch goud behaalde. Het verrees in 1963 op de plek van de Domain Baths, dat een tribune voor 1700 toeschouwers had.

Woolloomooloo Finger Wharf was een passagiersterminal in de dagen dat de meeste reizigers per boot arriveerden.

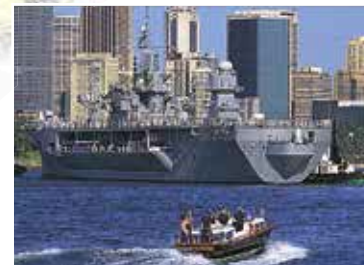

Harry's Café de Wheels, een rijdende snackbar, is al meer dan 50 jaar een culinair instituut in Sydney. Vastgeprekte foto's van beroemde klanten getuigen van Harry's faam.

In de Royal Botanic Gardens vindt u bloeiende en niet-bloeiende planten. De eerste bomen werden door de nieuwe Europese kolonisten geplant; sommige staan er nog steeds (blz. 110–111).

Farm Cove was lange tijd een aanlegplaats voor bezoekende marineschepen. Het aangrenzende land, nu de botanische tuin, is 200 jaar lang continu gecultiveerd.

Oriëntatiekaart
Zie Stratengids, kaart 2

Onder de loep: Potts Point

De flink uit de kluiten gewassen victoriaanse huizen langs de straten van deze oude voorstad zijn kenmerkend voor het 19de-eeuwse streven naar harmonieuze stedenbouw. Het nieuwe moest iets toevoegen aan de bestaande bebouwing en het straatbeeld. Zowel monumentale afmetingen als verfijnde details – balustrades, kroonlijsten en friezen van stucwerk, zwikken met visgraatpatroon – maakten deel uit van een groots plan, dat in 1831 zelfs verordende dat nieuwe huizen minimaal £ 1000 moesten kosten. De schaduw van de bomen loopt door in koele veranda's, die beelden oproepen van welgestelde Victorianen die in stijl van een verfrissing genieten.

Vóór de McElhone Stairs verbond een eenvoudige houten ladder Woolloomooloo Hill (het huidige Kings Cross) met het landgoed in de diepte.

Deze villa's met voortuinen uit de georgian en victoriaanse tijd kunnen ruwweg neoclassicistisch worden genoemd.

2 ★ Victoria Street

In 1972–1974 vochten de bewoners van deze historische straat verbeten tegen projectontwikkelaars die er hoogbouw, appartementen en motels wilden neerzetten.

Werrington, een streng, gestroomlijnd pand, heeft zijn flamboyante art-decodetails verstopt onder een laag bruine verf.

Tusculum Villa is een van die panden van rond 1830 die moesten voldoen aan de 'voorwaarden van een villa': die moest op Government House uitkijken, duur zijn en binnen drie jaar af zijn.

0 meter 50

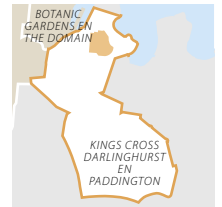
Symbol

— Aanbevolen route

Rockwall, een symmetrisch, compact gebouw in regency-stijl naar een ontwerp van John Verge, werd in 1830–1837 gebouwd.

Challis Avenue is een fraaie aanvulling op Victoria Street. Deze herenhuizen in neoromaanse stijl hebben een opmerkelijke gevel: een diepe veranda met bogen en een statige zuilenrij op de begane grond.

Oriëntatiekaart

Zie Stratengids, kaart 2

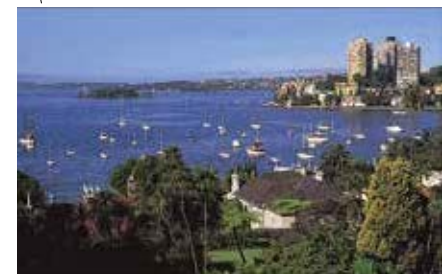
Del Rio is een appartementenblok met verfijnde details. Het weerspiegelt de *Spanish Mission*-stijl die in de eerste decennia van de 20ste eeuw overwaaide uit Californië.

3 ★ Elizabeth Bay House

Een tijdgenoot roemde de schoonheid van de tuin: 'Bomen uit Rio, West-Indië, Oost-Indië, China... de bolgewassen van de Kaap zijn schitterend.'

Het Arthur McElhone Reserve

Elizabeth Bay behoorde tot de grond die aan Alexander Macleay was toegewezen. Hij legde er een fantasierijke botanische collectie aan, siervijvers, vreemde grotten en paden die zich over de heuvel naar beneden slingerden.